

СМИК ІВАН АНДРІЙОВИЧ

курсант 214 навчальної групи, факультету
забезпечення державної безпеки, Київський
інститут Національної гвардії України

МОВНА ВЗАЄМОСУМІСНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ НАВЧАНЬ

Сучасні умови розвитку сектору безпеки і оборони України зумовлюють необхідність активної участі у багатонаціональних військових навчаннях. Такі заходи спрямовані на досягнення оперативної взаємосумісності підрозділів різних держав, що є однією з ключових передумов ефективного виконання спільних завдань у межах міжнародного військового співробітництва. У доктрині НАТО AJP-3 наголошено, що вона забезпечує «єдину систему управління, координації та синхронізації операцій Альянсу» [1, с. 11]. У цьому контексті мовна взаємосумісність постає як базовий чинник координації, узгодженості дій та надійності управління у багатонаціональному середовищі.

Професійна іншомовна підготовка військовослужбовців є важливим складником сучасної військової освіти. В українських дослідженнях підкреслюється, що іншомовна компетентність є складовою професіограми офіцера, а також «важливим фактором реформування та розвитку Збройних Сил України» [6, с. 121]. Крім того, наголошується, що досягнення взаємосумісності з підрозділами держав-членів НАТО є неможливим без належної іншомовної підготовки особового складу [5, с. 125; 7, с. 639–640].

Особливого значення набуває англійська мова як основний інструмент професійної комунікації в багатонаціональних підрозділах. Відповідно до стандарту STANAG 6001 мовна підготовка оцінюється за чотирима основними видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письмо. У документі мовну компетентність визначено як «здатність людини до спонтанного спілкування загальною мовою» [2, с. 1-1]. Отже, йдеться не лише про знання лексики чи граматики, а про здатність ефективно діяти в реальних комунікативних ситуаціях службового й оперативного характеру [2, с. 1-1–1-2].

Під час багатонаціональних навчань труднощі комунікації можуть виникати навіть за умов високого рівня професійної підготовки військовослужбовців. До основних бар'єрів належать швидкий темп мовлення, насиченість військовою термінологією, відмінності у вимові та національні акценти. Саме тому в НАТО особливого значення набуває стандартизація мовлення. У публічно доступному глосарії аббревіатур НАТО зафіксовано, зокрема, такі скорочення, як SITREP (situation report), ETA (estimated time of arrival), AOO (area of operations) та HQ (headquarters) [3, с. S-12; 3, с. E-9; 3, с. A-23; 3, с. H-6]. Їх використання сприяє стислості, точності та однозначності службових повідомлень.

Окрему роль у забезпеченні надійного радіообміну відіграє фонетичний алфавіт НАТО. Його застосування мінімізує ймовірність помилкового сприйняття літер, кодів і назв в умовах шуму, технічних перешкод або різної вимови. НАТО прямо зазначає, що фонетичний алфавіт допомагає запобігати помилкам і непорозумінням, коли разом працюють люди з різних країн, які мають різні акценти та особливості вимови [4]. Тому використання форм на кшталт Alpha, Bravo, Lima, Mike є не формальністю, а інструментом оперативної безпеки комунікації.

Сучасна методика іншомовної підготовки військовослужбовців передбачає практико-орієнтоване навчання. Найефективнішими підходами вважаються рольові ігри, моделювання службових і бойових ситуацій, робота з автентичними матеріалами, ситуативні діалоги, кейси та використання цифрових і симуляційних програм [8, с. 515–517]. У новітніх дослідженнях підкреслюється, що без моделювання реальних комунікативних ситуацій неможливо суттєво підвищити рівень усного професійного спілкування [8, с. 517]. Це особливо важливо для підготовки до багатонаціональних навчань, де мовлення має бути точним, коротким, логічним і стійким до стресу.

Не менш значущим є і психологічний аспект мовної підготовки. У стресових умовах військовослужбовець може втрачати впевненість у використанні іноземної мови, що знижує

якість передачі інформації. Саме тому сучасні програми підготовки орієнтуються на поєднання мовної практики з елементами професійного навантаження, наближеного до реальних умов служби [5, с. 125–126; 8, с. 516–517]. Такий підхід формує не лише мовну компетентність, а й готовність до її ефективного застосування у складній оперативній обстановці.

Отже, мовна взаємосумісність військовослужбовців є одним із ключових чинників ефективності багатонаціональних військових навчань. Вона забезпечує точність обміну інформацією, сприяє координації спільних дій, зменшує ризик помилок та підвищує рівень довіри між представниками різних армій. Комплексна іншомовна підготовка, зорієнтована на стандарти НАТО, практичне мовлення, термінологічну точність і стресостійкість, створює підґрунтя для повноцінної інтеграції українських військовослужбовців у міжнародне безпекове середовище [1; 2; 5; 8; 10].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. NATO Standardization Office. Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations (AJP-3). Edition C, Version 1. Brussels : NATO Standardization Office, 2019.
2. NATO Standardization Office. ATrainP-5. Language Proficiency Levels. Edition A, Version 2. Brussels : NATO Standardization Office, 2016.
3. NATO Standardization Office. NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications (AAP-15). Brussels : NATO Standardization Office, 2021.
4. NATO. NATO phonetic alphabet, codes and signals. NATO News. 2017.
5. Мірненко В. Організація іншомовної підготовки військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах та основні фактори, що на неї впливають. *Military Science*. 2024. Vol. 2, No. 4. P. 123–134. DOI: <https://doi.org/10.62524/msj.2024.2.4.11>.
6. Канова Л., Тарасенко С. Іншомовна компетентність як складова частина професіограми офіцера Збройних Сил України. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 46, т. 2. С. 121–126. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-2-19>.
7. Гончарук Л. Роль англійської мови для Збройних Сил України. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 1(29). С. 635–645. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-635-645](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-635-645).
8. Драч О., Миронова І. Формування навичок говоріння у фахівців військової сфери згідно стандартів НАТО (NATO STANAG 6001). *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 1(47). С. 507–519. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)-507-519](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47)-507-519).
9. Bureau for International Language Coordination. Best Practices in STANAG 6001 Testing. 2024.
10. Skilleås H. K., Grande B. Language Lessons Learned? NATO Requirements and Norwegian Officer Cadets. *Scandinavian Journal of Military Studies*. 2024. Vol. 7, No. 1. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.31374/sjms.221>.

СМИК ІВАН АНДРІЙОВИЧ

здобувач вищої освіти бакалавра
факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України

ПОСМІТНА ВІКТОРІЯ ВІТАЛІЇВНА

професор кафедри філології та військового перекладу
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат філологічних наук, доцент

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Державна мова – невід’ємний складник функціонування правової системи України та один із ключових інструментів реалізації публічної влади. Вона є не лише засобом комунікації, а й формою існування права, через яку закріплюють правові норми, здійснюють їх тлумачення та реалізацію. В